

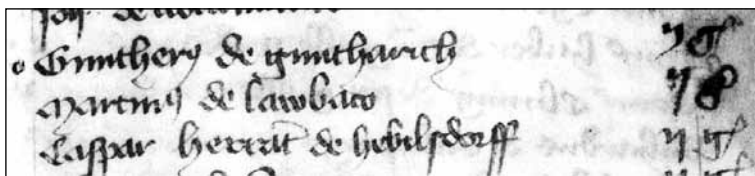
650 LET UNIVERZE NA DUNAJU – 40 LET SLOVENISTIKE NA UNIVERZI NA DUNAJU – 15 LET SODELOVANJA Z BOŽO KRAKAR VOGEL

Pričujoči članek prikazuje štiridesetletni razvoj slovenistike na Univerzi na Dunaju, ki v resnici sega v mnogo daljšo preteklost. Teme, ki se ji včasih očitajo subjektivni pogledi, se bomo lotili s pomočjo interpretacije zgodovinskih podatkov, na temelju katerih bom razkrili mehanizme, ki so slovenistiki krojili pogoje tako, da se je skozi čas opirala zlasti na posameznike in posameznice – mednje sodi tudi jubilarntka Boža Krakar Vogel.

Ključne besede: Dunaj, univerza, slavistika, slovenistika, didaktika

Univerza na Dunaju, 1365

Že v času nastanka leta 1365 je bila Univerza na Dunaju (v nadaljevanju UD) ne le povezana s slovenskimi deželami, temveč bistvenega pomena tudi za slovenske intelektualce in s tem za razvoj slovenske znanosti in kulture. Med prvimi študenti, katerih letnica vpisa je znana (1392), je Martinus de Lawbaco (slika 1).

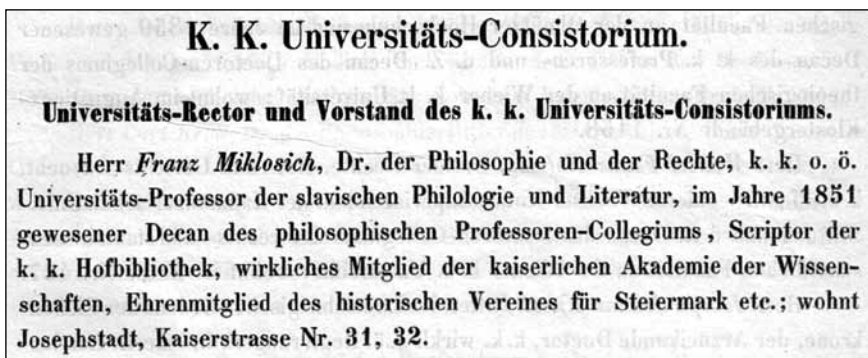
Slika 1: Odlomek iz seznama študentov UD leta 1392¹

¹ *Matricula Universitatis Wiennensis* (MUW) 1392, II A 11, faksimile.

UD je bila pomembna tudi zato, ker se je nanjo lahko vpisovala perspektivna inteligenca iz nižjih socialnih slojev. Imeli so tri stopnje vpisnine, najrevnejši (*pauperes*) so bili oproščeni plačevanja prispevkov (Denk 2013). Leta 1671 je Luka Knafelj (1621–1671), slovenski bolniški duhovnik, ki je služboval v okolici Dunaja, v oporoki večji del svojega premoženja določil kot štipendijsko ustanovo za socialno šibkejšše študente filozofije, prava ali medicine iz Kranjske ter tako številnim Slovencem² omogočil študij.

Slavistika na Univerzi na Dunaju, 1849

Na častnem mestu v avli UD so zapisana imena Slovencev, ki so tu zapustili vidne sledove svojega dela. V našem kontekstu gre zlasti poudariti Jerneja Kopitarja³ (1780–1844), ki je tudi med sodobniki slovel kot izreden znanstvenik in ki je bil skupaj z Jozefom Dobrovskim (1753–1829), češkim bogoslovcem in jezikoslovcem, med najvidnejšimi slavisti tedanjega časa, ter Frana Miklošiča⁴ (1813–1891). Slednji se je po doktoratu iz prava leta 1840 posvetil študiju slovanskih jezikov in leta 1849 ustanovil stolico za primerjalno slovansko jezikoslovje, kjer je bil sprva profesor, nato dekan Filozofske fakultete, v študijskem letu 1853/54 pa tudi rektor UD (slika 2).

Slika 2: Odlomek iz pregleda akademskih uradov na UD za poletni semester 1854⁵

² V Avstriji je bilo ženskam do poznega 19. stol. prepovedano študirati. Prva jim je v štud. letu 1897/98 odprla vrata Filozofska fakulteta na Dunaju (Heindl in Tichy 1990). Po nepopolnih (Šorn 1972: 171) dokumentacijah Petra Vodopivca (1971: 78) sta bili v štud. letu 1915/16 med prvima Knafljevim študentkama Victoria Gräffin del Mestri (fil.) in Amalie Šimec (med.). Gl. tudi <http://sl.wikipedia.org/wiki/Seznam_Knafljevih_stipendistov>. (Dostop 13. 10. 2014.)

³ *Matrikelband* M 11, str. 412.

⁴ Na Dunaju mu je na Josefstädter Straße 11 posvečena spominska plošča.

⁵ »Gospod F. Miklošič, dr. filozofije in prava, redni profesor slovanske filologije in književnosti, v letu 1851 dekan filozofskega profsorskega kolegija, skriptor dunajske dvorne knjižnice, pravi član cesarske Akademije znanosti, častni član zgodovinskega Društva za Štajersko itd.; stanuje Josephstadt, Kaiserstrasse št. 31, 32« (Übersicht der akademischen Behörden /.../ an der k.k. Universität zu Wien, str. 3, faksimile).

V primerjalni slovnici je v štirih knjigah *Vergleichende Grammatik der slawischen Sprachen* (Miklošič 1852–1875) utemeljil raznolikost in enakopravnost slovanskih jezikov ter s tem napravil prvi in zgodovinski korak k ustanovitvi slovenistike.

Slovenistika na Univerzi na Dunaju, 1975

Univerza v Ljubljani je 150 let po Kopitarjevi slovnici v študijskem letu 1959/60 ustanovila diplomski študij slovenistike. Leta 1975 je cepitev slavistike na posamezne jezike zajela tudi Dunaj. Z novim univerzitetnim zakonom⁶ so bile v okviru slavistike ustanovljene samostojne študijske smeri, poleg bohemistike, polonistike, rusistike in srbohrvatistike tudi slovenistika,⁷ vendar z manj kadra in brez slovenistične profesure, kar je – kot bomo dokazali – še danes realnost.

Slovenščina je bila formalno sicer enakopravna z drugimi jeziki, a realno je bila od tega precej oddaljena. Tako kot denimo rusko jezikoslovje ali ruska književnost sta bili predvideni tudi slovenistični predavanja z obeh področij. Vendar je študijski vsakdan večinoma posredoval t. i. južnoslovanske vsebine: srbohrvaško in slovensko jezikoslovje ter srbohrvaško in slovensko književnost. V najboljšem primeru bi bila slovenistika torej deležna polovičnega časa, a ker predavatelji in predavateljice niso imeli primarne slovenistične izobrazbe, se je ta delež navadno omejeval na mnogo manjši odstotek in se včasih približeval vrednosti nič. Študentje in študentke smo bili pri spoznavanju večjega dela študijskih vsebin na podlagi seznama literature prepuščeni samim sebi. Na jezikoslovnem področju nam je bil od vsega začetka izvrsten mentor Pavel Zdovc (1933), sicer honorarno zaposlen kot lektor in med letoma 1968 in 1996 odgovoren za jezikovni pouk. Več generacijam slovenistov in slovenistk je prav on posredoval tako temeljno in temeljito jezikoslovno znanje kot tudi znanstveno-analitični pristop do jezika.

Leta 2000 je profesuro za južnoslovanske jezike dobil Gerhard Neweklowsky.⁸ Z njim je sodobna slavistika dobila prvega rednega profesorja, ki se je znanstveno ukvarjal s slovenističnimi temami in jih kot take tudi predaval, čeprav se je tehtnica še vedno nagibala na drugo stran. Med letoma 2000 in 2006 je bilo slovenistično jezikoslovje deležno 15 % ali 13 ur predavanj profesorja Neweklowskega. V istem času je predaval 53 % ali 45 neslovenističnih ur in 32 % ali 27 ur o splošnih slavističnih temah, v okviru katerih je obravnaval tudi slovenski jezik. V tem obdobju je slovenistika dobila močno podporo z ureditvijo gostujočih profesorur, ki jim je leta 1999 pot utrl takratni veleposlanik Republike Slovenije na Dunaju Ivo Vajgl. Te profesure še danes prispevajo k pestrosti in poglobitvi študijskih vsebin, vendar s spremenjenimi pogoji – o tem kasneje. Tako so se študentje in študentke lahko po ves semester seznanjali s slovenskim jezikoslovjem oz. s slovensko književnostjo

⁶ *Universitätsorganisationsgesetz*, 1975.

⁷ Za češki, ruski, srbohrvaški in slovenski jezik tudi pedagoška smer diplomskega študija.

⁸ Leta 1973 se je na UD habilitiral za univerzitetnega učitelja slovanskega jezikoslovja z delom o slovenskem naglasu.

in kulturo. Silviji Borovnik, katere prvo gostovanje je trajalo dve leti, so (nekateri večkrat, vendar vsi samo po štiri mesece) v kronološkem zaporedju⁹ sledili Igor Grdina, Marko Terseglav, Jože Lipnik, Boža Krakar Vogel, Peter Scherber, Vladimir Kralj, Irena Novak Popov, Marko Stabej, Irena Orel, Alenka Jensterle Doležal, Milena Mileva Blažić, Barbara Sonnenhauser, Urška Perenič in Krištof Jacek Kozak.¹⁰ Predavanja so obsegala široko vsebinsko ponudbo od slovenske ljudske (M. Terseglav) do sodobne poezije (I. Novak Popov), od slovensko-avstrijskih odnosov (I. Grdina) do nemško-slovenskih literarnih prevodov (P. Scherber), od zgodovine jezika (I. Orel) do sodobnega jezikoslovja (M. Stabej), od didaktike (M. M. Blažić) do teorije in prakse branja (B. Krakar Vogel) in še bi lahko naštevali. In vendar: ponudbe gostujočih profesorjev in profesorice so sicer več kot dobrodošle, a brez nujno potrebne kontinuitete. Razpisi za gostovanja so se sčasoma oddaljevali od prvotnega namena. Do leta 2010 je UD vabila k sodelovanju kandidata ali kandidatko »za slovenski jezik/književnost/kulturo«. Potem se je to spremenilo. Od gostov so pričakovali kvalifikacijo »za južnoslovanske vede s posebnim poudarkom na slovenščini«, v zimskem semestru 2011/12 pa »za slovansko jezikoslovje«, kot »del študijskega načrta za slovanske jezike/slovenski jezik«. V skrajnem primeru bi razpisu lahko ustrezala oseba, ki se s slovenščino sploh ne ukvarja, saj študijski načrt vsebuje tudi fakultativne predmete. Od leta 2013 dalje je bilo osem ur predavanj namenjenih le še »dopolnjevanju« slovenistike. Leta 2015 se išče slavist ali slavistka z izvrstnim znanjem slovenskega (in nemškega) jezika. Mar ni to samoumevno? V študijskem letu 2011/12 je pod krinko slovenistike predavala profesorica z raziskovalnimi interesi na področju ruščine, bolgarščine in makedonščine.

Z upokojitvijo Gerharda Neweklowskega (2006) so se za slovenistiko vrnili »jugoslovanski časi«, ki pa jih v resnici ni (bilo) več. Slovenija je medtem (2004) postala suverena članica Evropske unije, enak razvoj je doživela slovenščina, zdaj državni in enakopravni jezik EU. Program slovenistike pa ne samo, da je zaostajal za novimi danostmi, ampak je krepko nazadoval. Namesto *zgodovine slovenskega jezika* se je zopet predavala *zgodovina južnoslovanskih jezikov*, predavanje o *kulturi Bosne, Hrvaške in Srbije in Slovenije* pa je bilo označeno s kodo za *slovensko kulturologijo*.¹¹ Študentje in študentke poročajo, da v posameznih primerih Sloveniji ni bila posvečena niti ena ura v semestru.¹²

Kljub obetajočim besedam, ki v okviru 6. člena *Delovnega programa o sodelovanju v kulturi, izobraževanju in znanosti med Vlado Republike Slovenije in Vlado Republike Avstrije za obdobje 2008–2012* »pozdravljajo« ustanovitev »katedre za slovenistiko na dunajski univerzi«, ta študijska smer v letu 2015 še vedno razpolaga le s stalno zaposlitvijo za učiteljico jezika. Leta 2004 je asistentsko mesto za slovensko književnost prevzel Andrej Leben, prej honorarni predavatelj na UD. Kazalo je,

⁹ Večkratna gostovanja so omenjena le prvič.

¹⁰ Predavanja od štud. leta 1994/95 dalje so razvidna na spletnem seznamu predavanj UD: <<http://online.univie.ac.at/vlvz?extended=Y>>. (Dostop 7. 7. 2014.)

¹¹ Oba primera iz leta 2011.

¹² Za navedena primera ta trditev ne velja.

da se začenja urejanje struktur, ki so nujne za redno in načrtno znanstveno delo in kontinuiran razvoj discipline ter pomenijo enakopravnost ne samo *de iure*, ampak tudi *de facto*. Ko je A. Leben leta 2010 zapustil UD, so se ti upi razblinili. Kljub obljubam, da bo mesto ostalo slovenistiki, čemur je ustrežal prvi razpis leta 2010, ki omenja »slovenski jezik/književnost/kulturo«, je bil le-ta iz neimenovanih razlogov razveljavljen in v spremenjeni obliki ponovljen po znanem vzorcu: na delovno mesto so vabili osebo, ki bi se znanstveno ukvarjala z »jezikoslovjem južnoslovanskih jezikov s posebnim poudarkom na slovenskem jezikoslovju«, v angleški različici sprva¹³ še malo bolj okrnjeno: »for the Field of South Slavonic Studies«. Asistent za južnoslovansko jezikoslovje¹⁴ je postal Emmerich Kelih. Vprašanje, zakaj organigram Inštituta za slavistiko,¹⁵ ki navaja asistenta »za slovensko jezikoslovje«, v tem primeru zavaja, naj kot vprašanje za razmislek ostane odprto.

Od leta 1984 dalje je slovensko književnost na UD predavala Katja Sturm - Schnabl. Kljub habilitaciji leta 1993 z delom *Der Briefwechsel Franz Miklosich's mit den Südslaven/Korespondenca Frana Miklošiča z južnimi Slovani* je ostala honorarna docentka, ki je pogodbo z UD podpisovala vsak semester na novo. S po dvema urama tedensko so Pavel Zdovc, Andrej Leben, Eva Tesar - Terseglav, Teja Lokar, Maja France in Peter Scherber v posameznih semestrih dopolnjevali slovenistiko, ki je navzven dajala vtis dodelanega programa. Da ni bilo tako, je včasih razvidno celo iz dejstev, ki na prvi pogled delujejo ravno obratno. Ogledimo si podrobneje primer seznama predavanj v zimskem semestru 2006/07, ko je bilo na voljo enajst enot iz slovenske književnosti, od tega kar osem s slovenističnima kodama MS 141 oz. 241.¹⁶ Kaj to pomeni v praksi? Predavanj z omenjeno kodo ni manjkalo niti v semestru prej niti v semestru kasneje, ko naj bi zadostovali dve oz. eno predavanje iste kategorije. Rusistika, t. i. največja študijska smer na dunajski slavistiki, je v zimskem semestru 2006/07 razpolagala s šestimi primerljivimi enotami. Razmeroma majhno število slovenistov in slovenistk pa se je porazdelilo na osem različnih terminov, kar za vsakega posebej pomeni le maloštevilno publiko. V resnici so se ob podobnih priložnostih pojavljale in ponavljale interpretacije proti slovenistiki, češ da ni zanimanja za ta študij.

Kljub včasih zelo neugodnim okoliščinam rezultati slovenistike na UD niso zanemarljivi. Nemalo diplomskih nalog in disertacij je objavljenih in opravljajo pomembno nalogo glede kulturne in znanstvene prepoznavnosti Slovenije v Avstriji.¹⁷ Za redno in urejeno znanstveno delo slovenistika čaka na uresničitev *Izvedbenega programa kulturnega sporazuma*, ki je nasledil prejšnji sporazum¹⁸ in ki v 6. členu

¹³ Po opozorilu slovenistike je UD angleško različico ustrezno dopolnila.

¹⁴ Gl. <<http://homepage.univie.ac.at/emmerich.kelih/cv/>>. (Dostop 13. 10. 2014.)

¹⁵ Gl. <https://typo3.univie.ac.at/fileadmin/user_upload/inst_slawistik/Mitarbeiter/Organigramm_Slawistik_Oktober_2014.pdf>. (Dostop 13. 10. 2014.)

¹⁶ Naslovi predavanj ter imena predavateljev in predavateljic so na spletni strani <http://online.univie.ac.at/vlvz/?titel=sloven&match_t=substring&semester=W2006&extended=Y>. (Dostop 8. 11. 2014.)

¹⁷ Npr. Leben 1994, Jenko 1994, Kušej 1996, Reichmayr 2005, Feinig 2008.

¹⁸ Izpogajan je bil decembra 2013.

ponovno omenja »ustanovitev katedre za slovenistiko na dunajski univerzi«, tokrat do leta 2015. »Slovenska stran izraža željo, da se ohrani mesto asistenta za poučevanje slovenskega jezika in literature na dunajski univerzi.« Besedica *ohrani* tu ni korektna, saj tega asistentskega mesta od leta 2011 dalje ni več. Kot omenjeno, je slovensko književnost nadomestilo južnoslovansko jezikoslovje.

Absolventi in absolventke slovenistike UD so s kakovostno ustvarjalnostjo odmevni na mnogih področjih. Erwin Köstler, denimo, se je osredotočil na literarno prevajanje. Študent slovenistike se je razvil »v sijajnega prevajalca Ivana Cankarja. Doma iz Zgornje Avstrije, torej nemškogovoreč Avstrijec, ki se je na Dunaju naučil slovenščine, se je tako vživel v Cankarjev jezik, da ga kongenialno prenaša v nemščino« (Sturm - Schnabl 1995: 418). Za svoje delo je leta 2000 prejel avstrijsko državno nagrado, leta 2010 pa Lavrinovo diplomo Društva slovenskih književnih prevajalcev za pomembne prispevke na področju posredovanja slovenske književnosti v mednarodnem okolju.¹⁹ Michael Reichmayr se je posvetil medkulturnosti (Reichmayr 2003, 2005). Drugi so se ukvarjali ali se ukvarjajo s poučevanjem slovenskega jezika. Zanimanje zanj narašča²⁰ tudi pri mladih, ki niso biografsko povezani s Slovenijo. »Velik del teh otrok ob vpisu v šolo z dvojezičnim poukom nima nikakršnega predznanja slovenščine« (Doleschal 2009: 97). Nekaj teh, ki danes opravljajo to pomembno in odgovorno delo, se je izobraževalo na UD, kamor prihajajo iz zasebnih in stvarnih²¹ razlogov tudi mladi iz Koroške. Lucija Feinig je podpredsednica Strokovnega pedagoškega združenja Koroške, Tatjana Feinig uči na Dvojezični trgovski akademiji v Celovcu, Maja France, Elizabeta Jenko in Eva Tesar - Terseglav poučujejo oz. so poučevale na UD, slednja tudi na Danube International School, Daniela Pečnik je učiteljica na Višji šoli Št. Peter, Manuel Pfeiler pa je v šolskem letu 2013/14 opravljal pedagoško prakso na Slovenski gimnaziji v Celovcu. M. Pfeiler je poleg M. Reichmayrja in E. Tesar - Terseglav poučeval tudi zaposlene prek avstrijskega ministrstva za obrambo in avstrijskega ministrstva za notranje zadeve, torej »policaje« in »vojake«.

Sodelovanje z Božo Krakar Vogel, 2000

Dunajska slovenistika že 15 let tesno sodeluje s Katedro za didaktiko književnosti in slovenskega jezika Filozofske fakultete Univerze v Ljubljani, natančneje z Božo Krakar Vogel. Začelo se je leta 2000 z bilateralnim projektom, ki je plodno povezoval teorijo in metodične izkušnje specialnih didaktik književnosti oz. slovenščine kot tujega jezika. Zasnovi projekta so sledili medsebojni obiski, pogovori, snemanja, predstavitve, nadaljevalni projekt leta 2002 itd., kar je slednjič porodilo inovativne

¹⁹ Köstlerjev opus prevodov je razviden na spletni strani založbe Drava: <<http://www.drava.at/katalog.php>>. (Dostop 13. 10. 2014.)

²⁰ Gl. <<http://diepresse.com/home/bildung/schule/3881903/index.do?from=suche.intern.portal>>. (Dostop 13. 10. 2014.)

²¹ Možnost kombinacije vseh predmetov, knjižnice itd.

učne pripomočke za pouk slovenščine (Krakar Vogel 2001; Jenko idr. 2002; Pezdirc Bartol 2003; Jenko 2006).

Kot interesna dejavnost se je na UD razvila živahna kulturna izmenjava z uglednimi predavatelji in predavateljicami z različnih področij kulture, znanosti in politike. Ideja Slovenskih večerov je leta 1999 nastala iz želje študentom in študentkam Slovenijo predstaviti v živo. Vsakoletni večeri so z leti postali tradicija v prizadevanju za skupno kulturno doživetje. Boža Krakar Vogel je to dejavnost rada podprla in novembra 2003 spregovorila o slovenskem šolstvu v 21. stoletju z vidika pouka književnosti.²² Nekoliko manj svečana in bolj delovna srečanja so dopolnjevala izmenjavo strokovnih izkušenj, nazadnje leta 2012 pri nadvse zanimivi predstavitvi *Sistemske didaktike književnosti v teoriji in praksi* (Krakar Vogel in Blažič 2012). Knjige in članki Bože Krakar Vogel, ki so na voljo tudi v knjižnici UD, plodno podpirajo naše didaktične dejavnosti in nas spodbujajo k nadaljevanju didaktičnih prizadevanj (Jenko 2014). Eno takšnih je bil pristop k jeziku v povezavi z medkulturnim projektom.²³ O njegovem rezultatu se je moč prepričati igraje (Jenko in Krajnc Cerny 2013).

Sklep

Za dolgoročne učinke v naslednjih štiridesetih letih potrebujemo za realno enakopravnost slovenščine ob upoštevanju značilnosti tradicije in časa – to je želel članek prikazati – kadrovsko in organizacijsko zaledje, konkretno sistematizacijo slovenističnih delovnih mest vključno s stalno profesuro, ki omogoča resno in trajno znanstveno in pedagoško delo, kontinuirano od F. Miklošiča, h kateremu je prispevala kamenček v mozaiku tudi Boža Krakar Vogel.

Literatura

Delovni program o sodelovanju v kulturi, izobraževanju in znanosti med Vlado Republike Slovenije in Vlado Republike Avstrije za obdobje od 2008 do 2012: <http://www.mzz.gov.si/fileadmin/pageuploads/Zakonodaja_in_dokumenti/sporazum-avstrija.pdf>. (Dostop 15. 11. 2014.)

Denk, Ulrike, 2013: *Alltag zwischen Studieren und Betteln*. Göttingen: V&R unipress.

Doleschal, Ursula, 2009: Infrastruktura in razvoj slovenščine in slovenistike na Koroškem. Stabej, Marko (ur.): *Infrastruktura slovenščine in slovenistike*. Ljubljana: Filozofska fakulteta, Oddelek za slovenistiko, Center za slovenščino kot drugi/tuji jezik (Obdobja 28). 97–101.

Elizabeta Jenko: <<https://cewebs.cs.univie.ac.at/persons/jenko/>>. (Dostop 15. 11. 2014.)

Feinig, Tatjana, idr., 2008: *Slovenščina v šoli/Slowenisch in der Schule*. Celovec: Drava.

²² Gl. <https://cewebs.cs.univie.ac.at/persons/jenko/index.php?m=F&t=home&c=afile&CEWebS_what=MJ_SloAbende&CEWebS_rev=25&CEWebS_file=EJenko_SloAbend_03Nov.pdf>. (Dostop 15. 11. 2014.)

²³ Trajnostna kulturna izmenjava se odvija tudi med vsakoletnimi ekskurzijami v Slovenijo. Gl. <https://cewebs.cs.univie.ac.at/persons/jenko/index.php?m=D&t=home&c=show&CEWebS_what=MJ_Exkursion>. (Dostop 15. 11. 2014.)

Heindl, Waltraud, in Tichy, Marina (ur.), 1990: *Durch Erkenntnis zu Freiheit und Glück ... Frauen an der Universität Wien (ab 1897)*. Dunaj: Schriftenreihe des Universitätsarchivs. <<http://www.univie.ac.at/archiv/rg/15.htm>>. (Dostop 15. 10. 2014.)

Izvedbeni program kulturnega sporazuma med Republiko Slovenijo in Republiko Avstrijo, 2013.

Jenko, Elizabeta, 1994: *Sich auf die Socken machen/Vzeti pot pod noge*. Celovec: Drava.

Jenko, Elizabeta, idr., 2002: *Zvočna čitanka za pouk slovenščine*. Celovec: Drava.

Jenko, Elizabeta, 2006: *Z branjem do slovenščine*. Celovec: Drava.

Jenko, Elizabeta, 2014: Projekt: Slovenija pod drobnogledom. *Slovenščina v šoli* 17/1. 17–26.

Jenko, Elizabeta, in Krajnc Cerny, Doris, 2013: *Slovenija pod drobnogledom*. Dunaj: Edition Liaunigg.

Krakar Vogel, Boža, 2001: *Zvočna čitanka*. Ljubljana: samozaložba.

Krakar Vogel, Boža, 2004: *Poglavja iz didaktike književnosti*. Ljubljana: DZS.

Krakar Vogel, Boža, in Blažić, Milena Mileva, 2012: *Sistemska didaktika književnosti v teoriji in praksi*. Ljubljana: Pedagoški inštitut.

Kušej, Mateja, 1996: *Prve učiteljice, prve pisateljice – kdo jih še pozna?* Celovec: Drava.

Leben, Andrej, 1994: *Vereinnahmt und ausgegrenzt*. Celovec: Drava.

Miklošič, Fran, 1852–1875: *Vergleichende Grammatik der slawischen Sprachen*. Dunaj: Braumüller.

Pezdirč Bartol, Mateja, idr., 2003: *Literarna sestavljanke*. Ljubljana: DZS.

Reichmayr, Michael, 2003: *Ardigata! Krucinal!* Gradec: Artikel-VII-Kulturverein für Steiermark.

Reichmayr, Michael, 2005: *Von Ajda bis Žuži*. Gradec: Artikel-VII-Kulturverein für Steiermark.

Sturm - Schnabl, Katja, 1995: Dunajska slavistika in njen prispevek k slovenski kulturi. *Zgodovinski časopis* 49/3. 411–420.

Šorn, Jože, 1972: Peter Vodopivec, Luka Knafelj in štipendisti njegove ustanove. *Zgodovinski časopis* 26/1–2. 171–172.

Univerza na Dunaju: <<http://www.univie.ac.at/>>. (Dostop 8. 11. 2014.)

Univerzitetna knjižnica Univerze na Dunaju: <<http://bibliothek.univie.ac.at/archiv/>>. (Dostop 15. 10. 2014.)

Vodopivec, Peter, 1971: *Luka Knafelj in štipendisti njegove ustanove*. Ljubljana: Kronika.